

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 11ης Σεπτεμβρίου 2003 *

Στην υπόθεση C-207/01,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Corte d'appello di Firenze (Ιταλία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Altair Chimica SpA

και

ENEL Distribuzione SpA,

η έκδοση προδικαστικής απόφασης ως προς την ερμηνεία των άρθρων 81 ΕΚ, 82 ΕΚ και 85 ΕΚ, της οδηγίας 92/12/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Φεβρουαρίου 1992, σχετικά με το γενικό καθεστώς, την κατοχή, την κυκλοφορία και τους ελέγχους των προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης (ΕΕ L 76, σ. 1), όπως έχει τροποποιηθεί με την οδηγία 96/99/ΕΚ του Συμβουλίου, της 30ής Δεκεμβρίου 1996 (ΕΕ 1997, L 8, σ. 12), και της συστάσεως 81/924/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Οκτωβρίου 1981, για την τιμολογιακή διάρθρωση στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας στην Κοινότητα (ΕΕ L 337, σ. 12),

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-P. Puissochet, πρόεδρο τμήματος, R. Schintgen (εισηγητή),
B. Σκουρή, F. Macken και J. N. Cunha Rodrigues, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: F. G. Jacobs
γραμματέας: M.-F. Contet, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η Altair Chimica SpA, εκπροσωπούμενη από τον F. Lorenzoni, avvocato,

- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον U. Leanza, επικουρούμενο από τον G. De Bellis, avvocato dello Stato,

- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον E. Traversa,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Altair Chimica SpA, εκπροσωπούμενης από τον F. Lorenzoni, της ENEL Distribuzione SpA, εκπροσωπούμενης από τους G. M. Roberty, και A. Franchi, avvocati, της Ιταλικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον G. De Bellis, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τον E. Traversa, κατά τη συνεδρίαση της 16ης Ιανουαρίου 2003,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 13ης Μαρτίου 2003,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- ¹ Με διάταξη της 23ης Ιανουαρίου 2001, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 18 Μαΐου 2001, το Corte d'appello di Firenze υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 81 ΕΚ, 82 ΕΚ και 85 ΕΚ, της οδηγίας 92/12/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Φεβρουαρίου 1992, σχετικά με το γενικό καθεστώς, την κατοχή, την κυκλοφορία και τους ελέγχους των προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης (ΕΕ L 76, σ. 1), όπως έχει τροποποιηθεί με την οδηγία 96/99/ΕΚ του Συμβουλίου, της 30ής Δεκεμβρίου 1996 (ΕΕ 1997, L 8, σ. 12, στο εξής: οδηγία 92/12), και της συστάσεως 81/924/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Οκτωβρίου 1981, για την τιμολογιακή διάρθρωση στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας στην Κοινότητα (ΕΕ L 337, σ. 12).
- ² Το ερώτημα αυτό ανέκλυψε κατά την εκδίκαση διαφοράς μεταξύ της Altair Chimica SpA (στο εξής: Altair) και της ENEL Distribuzione SpA (στο εξής: ENEL) σε σχέση με την επιβολή προσαυξήσεων στην τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος.

Νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

- 3 Η τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 92/12 έχει ως εξής:

«εκτιμώντας ότι πρέπει να προσδιορισθεί η έννοια των προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικό φόρο κατανάλωσης· ότι μόνο τα εμπορεύματα τα οποία αντιμετωπίζονται σαν τέτοια σε όλα τα κράτη μέλη μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο κοινοτικών διατάξεων· ότι η διατήρηση ή η καθιέρωση άλλων μορφών έμμεσης φορολογίας δεν πρέπει να οδηγεί σε διατυπώσεις που συνδέονται με τη διέλευση μιας μεθορίου».

- 4 Το άρθρο 3 της οδηγίας 92/12 ορίζει τα εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται, σε κοινοτικό επίπεδο, στα ακόλουθα προϊόντα όπως ορίζονται στις σχετικές οδηγίες:

- τα ορυκτέλαια,

- το οινόπνευμα και τα αλκοολούχα ποτά,

— τα βιομηχανοποιημένα καπνά.

2. Τα προϊόντα που αναφέρονται στην παράγραφο 1 μπορούν να υπόκεινται σε άλλους έμμεσους φόρους που εξυπηρετούν ειδικούς σκοπούς, υπό τον όρο ότι αυτές οι φορολογικές επιβαρύνσεις τηρούν τους κανόνες φορολόγησης που ισχύουν για τις ανάγκες των ειδικών φόρων κατανάλωσης και του ΦΠΑ, για τον καθορισμό της φορολογικής βάσης, τον υπολογισμό, το απαιτητό και τον έλεγχο του φόρου.

3. Τα κράτη μέλη διατηρούν τη δυνατότητα να θεσπίσουν ή να διατηρήσουν φορολογικές επιβαρύνσεις σε προϊόντα άλλα από εκείνα που περιλαμβάνονται στην παράγραφο 1, υπό τον όρο όμως ότι αυτές οι επιβαρύνσεις δεν συνεπάγονται, κατά τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών, διατυπώσεις που σχετίζονται με τη διάβαση συνόρου.

Με την προϋπόθεση της τήρησης του ίδιου όρου, τα κράτη μέλη διατηρούν επίσης τη δυνατότητα να εφαρμόζουν φόρους στις παροχές υπηρεσιών που δεν έχουν χαρακτήρα φόρου επί του κύκλου εργασιών, περιλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με τα προϊόντα που υπόκεινται σε ειδικό φόρο κατανάλωσης.»

- 5 Η οδηγία 92/81/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 1992, για την εναρμόνιση των διαρθρώσεων των ειδικών φόρων κατανάλωσης που επιβάλλονται στα πετρελαιοειδή (ΕΕ L 316, σ. 12), όπως έχει τροποποιηθεί με την οδηγία 94/74/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1994 (ΕΕ L 365, σ. 46, στο εξής: οδηγία 92/81), δίδει ειδικότερο ορισμό των πετρελαιοειδών που υπόκεινται στον εναρμονισμένο φόρο καταναλώσεως.

- 6 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής απαριθμεί περιοριστικά τα προϊόντα επί των οποίων έχει εφαρμογή. Το ηλεκτρικό ρεύμα δεν αναφέρεται μεταξύ των προϊόντων αυτών.
- 7 Το άρθρο 2, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας 92/81 προβλέπει επίσης τα εξής:

«2. Τα πετρελαιοειδή, εκτός από εκείνα για τα οποία ορίζεται ένα συγκεκριμένο επίπεδο φόρου στην οδηγία 92/82/ΕΟΚ, υπόκεινται σε ειδικό φόρο κατανάλωσης εάν προορίζονται να χρησιμοποιηθούν, προσφέρονται προς πώληση ή χρησιμοποιούνται ως καύσιμα θέρμανσης ή ως καύσιμα κινητήρων. Ο συντελεστής του επιβλητέου φόρου καθορίζεται, ανάλογα με τη χρήση, με βάση τον συντελεστή για το ισοδύναμο καύσιμο θέρμανσης ή καύσιμο κινητήρων.

3. Εκτός από τα φορολογητέα προϊόντα τα οποία [απαριθμούνται] στην παράγραφο 1, κάθε προϊόν το οποίο προορίζεται να χρησιμοποιηθεί, προσφέρεται προς πώληση ή χρησιμοποιείται ως καύσιμο κινητήρων ή ως πρόσθετο ή προκειμένου να αυξήσει τον τελικό όγκο του καυσίμου κινητήρων, φορολογείται ως καύσιμο κινητήρων. Κάθε άλλος υδρογονάνθρακας, εκτός από τον άνθρακα, τον λιγνίτη, την τύρφη ή άλλους παρόμοιους στερεούς υδρογονάνθρακες ή το φυσικό αέριο, που προορίζεται να χρησιμοποιηθεί, προσφέρεται προς πώληση ή χρησιμοποιείται για θέρμανση, φορολογείται με βάση τον συντελεστή για το αντίστοιχο πετρελαιοειδές.

Ωστόσο, ο άνθρακας, ο λιγνίτης, η τύρφη ή άλλοι παρόμοιοι στερεοί υδρογονάνθρακες ή το φυσικό αέριο μπορούν να φορολογούνται σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας 92/12/ΕΟΚ.»

8 Το άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 92/81 προβλέπει τα εξής:

«Η κατανάλωση πετρελαιοειδών μέσα σε μια εγκατάσταση παραγωγής τους δεν θεωρείται ως γενειουργός αιτία ειδικού φόρου κατανάλωσης, εφόσον η κατανάλωση γίνεται για τους σκοπούς της παραγωγής αυτής.»

- 9 Η οδηγία 92/82/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 1992, για την προσέγγιση των συντελεστών των ειδικών φόρων κατανάλωσης στα πετρελαιοειδή (ΕΕ L 316, σ. 19), όπως έχει τροποποιηθεί με την οδηγία 94/74 (στο εξής: οδηγία 92/82), περιλαμβάνει στο άρθρο 2, παράγραφος 1, πίνακα στον οποίο απαριθμούνται περιοριστικά τα πετρελαιοειδή στα οποία έχει εφαρμογή η οδηγία αυτή. Η ηλεκτρική ενέργεια δεν περιλαμβάνεται στον πίνακα αυτό.
- 10 Η σύσταση 81/924 καλεί τα κράτη μέλη να ενεργήσουν κατά τρόπο ώστε η τιμολογιακή διάρθρωση για την ηλεκτρική ενέργεια να βασίζεται στις ακόλουθες κοινές αρχές:

«1. Η διατίμηση του ηλεκτρικού ρεύματος θα πρέπει να είναι έτσι διαρθρωμένη και ρυθμισμένη, ώστε να επιτρέπει μια ορθολογική πολιτική τιμών και να αναπαράγει το καταβληθέν κόστος, για τις διάφορες κατηγορίες καταναλωτών. Θα πρέπει να καθορίζεται με γνώμονα την ορθολογική χρησιμοποίηση της ενέργειας και κατά τρόπο που να αποθαρρύνει την αδικαιολόγητη κατανάλωση, ενώ παράλληλα θα πρέπει να είναι, κατά το δυνατόν, πλέον σαφής και απλή.

2. Η διωνυμική διατίμηση, που, σε σχέση με άλλους τιμολογιακούς τύπους, επιτρέπει να αναπαράγει κατά τον καλύτερο τρόπο τη διάρθρωση του κόστους της διαθέσεως της ηλεκτρικής ενέργειας, πρέπει να γενικευθεί [...].

3. Οι τιμολογιακές διαρθρώσεις με γνώρισμα την προώθηση της καταναλώσεως, που ευνοούν την περιττή κατανάλωση και επιτείνουν την τεχνητή προοδευτική μείωση του κόστους, θα πρέπει να αποκλεισθούν.

4. Η διατίμηση της ηλεκτρικής ενέργειας ανάλογα με τη χρήση της πρέπει να εγκαταλειφθεί, εκτός αν βρίσκεται σε αρμονία με τις γενικές διατάξεις του σημείου 1 και αν συμβάλλει στην πραγμάτωση των μακροπροθέσμων στόχων της ενεργειακής πολιτικής.

5. Για να μεταποισθεί η ζήτηση εκτός των περιόδων μεγίστου φορτίου και επίσης για να γίνει δυνατή η προσωρινή απόρριψη φορτίων, θα πρέπει να προβλεφθεί η εφαρμογή πολλαπλών τιμολογίων με διαφοροποιημένες τιμές και/ή δυνατότητα παροχής ρεύματος με δικαίωμα διακοπής.

6. Τα τιμολόγια δεν θα πρέπει να διατηρούνται σε τεχνητά χαμηλό επίπεδο, παραδείγματος χάριν για λόγους κοινωνικούς ή σχετικούς με την αντιπληθωριστική πολιτική· στις περιπτώσεις αυτές θα πρέπει, εφόσον συντρέχει περίπτωση, να λαμβάνονται επί μέρους μέτρα.

7. Οι τιμολογιακοί τύποι θα πρέπει να επιτρέπουν την αναπροσαρμογή των τιμών σε κανονικά χρονικά διαστήματα,

να [δίδουν τη δυνατότητα να συνεχιστούν οι] έρευνες σχετικά με τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της ζήτησεως ηλεκτρικού ρεύματος από διάφορες κατηγορίες καταναλωτών και με τη μακροπρόθεσμη εξέλιξή της και να [επεκταθούν] με στενή συνεργασία σε κοινοτικό επίπεδο, ώστε να βελτιωθεί ακόμη περισσότερο η τιμολογιακή διάρθρωση,

να μερμινούν ώστε οι τιμές του ηλεκτρικού ρεύματος να έχουν τον υψηλότερο δυνατό βαθμό διαφάνειας και οι τιμές αυτές και το κόστος για τον καταναλωτή να έχουν την ευρύτερη δυνατή δημοσιότητα.»

Η εθνική νομοθεσία

- 11 Το άρθρο 1 του ιταλικού νομοθετικού διατάγματος 347, της 19ης Οκτωβρίου 1944 (GURI αριθ. 90, serie speciale, της 5ης Δεκεμβρίου 1944), προβλέπει τη σύσταση μιας Comitato interministeriale dei prezzi (διυπουργικής επιτροπής τιμών, στο εξής: CIP), στην οποία έχει ανατεθεί ο συντονισμός και η ρύθμιση των τιμών.
- 12 Το άρθρο 1 του νομοθετικού διατάγματος 896, της 15ης Σεπτεμβρίου 1947 (GURI αριθ. 217, της 22ας Σεπτεμβρίου 1947, σ. 2789), εξουσιοδότησε την CIP να ιδρύει ταμεία αποζημιώσεων και να θέτει τα κριτήρια για την καταβολή των σχετικών εισφορών, με σκοπό την ενοποίηση ή την εξίσωση των τιμών. Βάσει του νομοθετικού αυτού κειμένου ιδρύθηκε το Cassa conguaglio per il settore elettrico (Ταμείο αποζημιώσεων στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας). Το Ταμείο αυτό χρηματοδοτούνταν, μεταξύ άλλων, χάρη στην καταβολή της «sovraprezzo termico», δηλαδή μιας

προσαυξήσεως της τιμής του ηλεκτρικού ρεύματος που είχε επιβληθεί ως κίνητρο για την εξοικονόμηση ενέργειας και της οποίας το ύψος υπέκειτο σε περιοδική αναθεώρηση από την CIP.

- 13 Το 1987, κατόπιν διεξαγωγής δημοψηφίσματος, η Ιταλική Δημοκρατία αποφάσισε να εγκαταλείψει την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε πυρηνικούς σταθμούς και να κλείσει τους σταθμούς αυτούς. Η CIP, για να αντιμετωπίσει τις δαπάνες που θα προκαλούσε η απόφαση αυτή, εξέδωσε στις 27 Δεκεμβρίου 1988 απόφαση (GURI αριθ. 26, της 2ας Φεβρουαρίου 1988, σ. 27) με την οποία επέβαλε, προσωρινά, ένα «maggiorazione straordinaria del sovrapprezzo termico» (έκτακτο πρόσθετο ποσό επί της προσαυξήσεως της τιμής της θερμικής ενέργειας).
- 14 Δυνάμει του νόμου υπ' αριθ. 9, της 9ης Ιανουαρίου 1991 (τακτικό συμπλήρωμα στο GURI, αριθ. 13, της 16ης Ιανουαρίου 1991, σ. 3), το έκτακτο πρόσθετο ποσό αυτό μετονομάστηκε σε «sovrapprezzo per opere nucleari» (προσαύξηση για τα τέλη πυρηνικών σταθμών). Επιπλέον, η προσαύξηση αυτή κατέστη πάγια και τα έσοδα από την επιβολή της χρησιμοποιούνται κυρίως για την κάλυψη των πρόσθετων εξόδων που προξενεί στην ENEL και στις οικείες κατασκευαστικές εταιρίες η απόφαση για την οριστική παύση της κατασκευής πυρηνικών σταθμών παραγωγής ενέργειας.
- 15 Το άρθρο 22 του νόμου 9/91 προβλέπει τη λήψη μέτρων που πρόκειται να λειτουργήσουν ως κίνητρα για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες ή εξομοιούμενες προς αυτές πηγές ενέργειας.
- 16 Με απόφαση της 29ης Απριλίου 1992 (GURI αριθ. 109, της 12ης Μαΐου 1992, σ. 21), η CIP επέβαλε την «sovrapprezzo per nuovi impianti da fonti rinnovabili e assimilate»

(προσαύξηση της τιμής για την κατασκευή νέων εγκαταστάσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες ή εξομοιούμενες προς αυτές πηγές ενέργειας), με την οποία επρόκειτο να χρηματοδοτηθεί η παροχή των ενισχύσεων προς τις επιχειρήσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Η προσαύξηση αυτή συνίσταται σε εισφορά επί των παραδόσεων ηλεκτρικού ρεύματος, βάσει φθίνουσας κλίμακας συντελεστών που αποτελεί συνάρτηση του ύψους της καταναλώσεως ηλεκτρικής ενέργειας.

- 17 Το «maggiorazione straordinaria del sovrapprezzo termico» και η «sovrapprezzo per nuovi impianti da fonti rinnovabili e assimilate» (στο εξής: προσαυξήσεις) εισπράττονται από την ENEL, η οποία τις καταβάλλει στο Ταμείο αποζημιώσεων. Το Ταμείο αυτό αναδιανέμει τα ποσά αυτά μεταξύ των επιχειρήσεων για τις οποίες προορίζονται.

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 18 Η Altair είναι εταιρία που παράγει καυστική σόδα, καυστική ποτάσσα και χλωρική ποτάσσα χρησιμοποιώντας ηλεκτροχημική μέθοδο παραγωγής. Κατά το αιτούν δικαστήριο, πρόκειται για βιομηχανική δραστηριότητα που καταναλώνει πολύ μεγάλες ποσότητες ενέργειας και χρησιμοποιεί την ηλεκτρική ενέργεια ως «ενέργεια της παραγωγικής διαδικασίας», δηλαδή ως γνήσια πρώτη ύλη για τη διαδικασία παραγωγής, αφού η ηλεκτρική ενέργεια ενσωματώνεται στο τελικό προϊόν, χωρίς να μπορεί να διαχωριστεί από το προϊόν αυτό.
- 19 Όπως προκύπτει από τη δικογραφία, η Altair αρνήθηκε αρχικά να καταβάλει τις προσαυξήσεις για την ηλεκτρική ενέργεια που είχε καταναλώσει τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο 1997. Κατόπιν αυτού, η ENEL ζήτησε από τον Πρόεδρο του Tribunale di Firenze στις 27 Ιουνίου 1997 να εκδώσει διαταγή πληρωμής σε βάρος της Altair για την καταβολή των σχετικών ποσών.

20 Κατόπιν της εκδόσεως διαφόρων καταληφιστικών αποφάσεων με τις οποίες η Altair καλούνταν να καταβάλει τα επίδικα ποσά, η Altair έφερε την υπόθεση ενώπιον του Corte d'appello di Firenze. Ενώπιον του δικαστηρίου αυτού η Altair ισχυρίστηκε ότι οι διατάξεις με τις οποίες έχουν επιβληθεί οι προσαυξήσεις είναι ασυμβίβαστες με το κοινοτικό δίκαιο, και συγκεκριμένα με τα άρθρα 81 ΕΚ, 82 ΕΚ και 85 ΕΚ, καθώς και με την οδηγία 92/12 και τη σύσταση 81/924.

21 Το Corte d'appello di Firenze, κρίνοντας ότι για την επίλυση της εκκρεμούς ενώπιόν του διαφοράς είναι αναγκαία η ερμηνεία διαφόρων διατάξεων του κοινοτικού δικαίου, ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Το Corte d'appello di Firenze υποβάλλει στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ορθή ερμηνεία των άρθρων 81 [ΕΚ], 82 [ΕΚ] και 85 [ΕΚ], της οδηγίας 92/12 και της συστάσεως [81/924], προκειμένου να εξακριβωθεί κατά πόσον αντιβαίνει προς την ανωτέρω κοινοτική νομοθεσία η εσωτερική ιταλική νομοθεσία που συνίσταται στο ΝΔ 347/44, στο ΝΔ 896/47, στο ΠΔ 373/94, στο ΝΔ 98/48 και στον νόμο 9/91.»

22 Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι το Corte d'appello κλίνει υπέρ της απόψεως αφενός ότι οι προσαυξήσεις αποτελούν «πρόσθετες παροχές» υπό την έννοια των άρθρων 81, παράγραφος 1, στοιχείο ε', ΕΚ και 82, στοιχείο δ', ΕΚ και αφετέρου ότι δεν επιτρέπεται η φορολόγηση των πρώτων υλών.

Επί του παραδεκτού

- 23 Η Ιταλική Κυβέρνηση εξέφρασε αμφιβολίες ως προς το παραδεκτό της παρούσας αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως. Κατά την εν λόγω κυβέρνηση, η διάταξη περί παραπομπής δεν περιέχει τα ελάχιστα αναγκαία στοιχεία ως προς το νομικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η διαφορά της κύριας δίκης ούτε εκθέτει το πραγματικό πλαίσιο της υποθέσεως και επομένως δεν πληροί τις προϋποθέσεις παραδεκτού, οι οποίες έχουν διαμορφωθεί από τη νομολογία του Δικαστηρίου.
- 24 Συναφώς πρέπει να υπομνηστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, εν όψει της ανάγκης να δοθεί ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου που να είναι χρήσιμη για το εθνικό δικαστήριο, το εθνικό δικαστήριο πρέπει να καθορίζει το πραγματικό και κανονιστικό πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσονται τα ερωτήματα που υποβάλλει ή, τουλάχιστον, να εξηγεί τις πραγματικές καταστάσεις τις οποίες αφορούν τα ερωτήματα αυτά (βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 1999, C-115/97 έως C-117/97, *Brentjens*, Συλλογή 1999, σ. I-6025, σκέψη 38).
- 25 Τα στοιχεία που παρέχονται με τις αποφάσεις περί παραπομπής πρέπει όχι μόνο να καθιστούν δυνατό στο Δικαστήριο να δίδει χρήσιμες απαντήσεις, αλλά και να παρέχουν στις κυβερνήσεις των κρατών μελών, καθώς και στους λοιπούς ενδιαφερομένους, τη δυνατότητα να υποβάλλουν παρατηρήσεις σύμφωνα με το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου. Εναπόκειται στο Δικαστήριο να μεριμνά για τη διασφάλιση της δυνατότητας αυτής, λαμβανομένου υπόψη ότι, δυνάμει της προαναφερθείσας διατάξεως, μόνον οι αποφάσεις περί παραπομπής κοινοποιούνται στους ενδιαφερομένους διαδίκους (βλ., μεταξύ άλλων, διατάξεις της 30ής Απριλίου 1998, C-128/97 και C-137/97, *Testa και Modesti*, Συλλογή 1998, σ. I-2181, σκέψη 6, και της 11ης Μαΐου 1999, C-325/98, *Anssens*, Συλλογή 1999, σ. I-2969, σκέψη 8).

26. Εν προκειμένω, από την ανάγνωση της διατάξεως περί παραπομπής προκύπτει ότι το αιτούν δικαστήριο καθόρισε επαρκώς τόσο το πραγματικό όσο και το νομικό πλαίσιο εντός του οποίου διατυπώνει την αίτηση ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου και ότι παρέσχε στο Δικαστήριο όλα τα στοιχεία που είναι αναγκαία ώστε το Δικαστήριο να είναι σε θέση να δώσει χρήσιμη απάντηση στην αίτηση αυτή.
27. Εξάλλου, από τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν η Ιταλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου προκύπτει ότι τα στοιχεία που περιέχονται στη διάταξη περί παραπομπής τούς έδωσαν τη δυνατότητα να διατυπώσουν λυσιτελώς την άποψή τους επί του ερωτήματος που έχει υποβληθεί στο Δικαστήριο.
28. Κατά συνέπεια, το προδικαστικό ερώτημα είναι παραδεκτό.

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

29. Με το ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν τα άρθρα 81 ΕΚ, 82 ΕΚ και 85 ΕΚ, η οδηγία 92/12 ή η σύσταση 81/924 πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι απαγορεύουν τη θέσπιση ή διατήρηση σε ισχύ ρυθμίσεως που προβλέπει την επιβολή προσαυξήσεων στην τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος, όπως είναι οι επίμαχες στην κύρια δίκη προσαυξήσεις, όταν το ηλεκτρικό ρεύμα χρησιμοποιείται σε ηλεκτροχημική διαδικασία παραγωγής.

- 30 Όσον αφορά, πρώτον, την ερμηνεία των άρθρων της Συνθήκης, υπενθυμίζεται κατ' αρχάς ότι τα άρθρα 81 ΕΚ και 82 ΕΚ αφορούν μόνον ενέργειες θίγουσες τον ανταγωνισμό στις οποίες προβαίνουν οι επιχειρήσεις εξ ίδιας πρωτοβουλίας. Αν η θίγουσα τον ανταγωνισμό συμπεριφορά επιβάλλεται στις επιχειρήσεις από την εθνική νομοθεσία ή αν η νομοθεσία αυτή διαμορφώνει ένα νομικό πλαίσιο το οποίο αποκλείει κάθε δυνατότητα ανταγωνιστικής συμπεριφοράς των επιχειρήσεων, τα άρθρα 81 ΕΚ και 82 ΕΚ δεν έχουν εφαρμογή. Στην περίπτωση αυτή, ο περιορισμός του ανταγωνισμού δεν οφείλεται, όπως απαιτείται έμμεσα κατά τις διατάξεις αυτές, σε αυτόβουλη συμπεριφορά των επιχειρήσεων (απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 1997, C-359/95 P και C-379/95 P, Επιτροπή και Γαλλία κατά Ladbroke Racing, Συλλογή 1997, σ. I-6265, σκέψη 33).
- 31 Αντίθετα, τα άρθρα 81 ΕΚ και 82 ΕΚ μπορούν να εφαρμοστούν, αν αποδεικνύεται ότι η εθνική νομοθεσία αφήνει τη δυνατότητα ανταγωνισμού, ο οποίος ενδέχεται να εμποδίζεται, να περιορίζεται ή να στρεβλώνεται από αυτόβουλη συμπεριφορά των επιχειρήσεων (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή και Γαλλία κατά Ladbroke Racing, σκέψη 34).
- 32 Επιβάλλεται εξάλλου η διαπίστωση ότι, αν ληφθούν υπόψη το ιστορικό της θεσπίσεως των διατάξεων που διέπουν τις επίμαχες στην υπόθεση της κύριας δίκης προσαυξήσεις, ο αποδέκτης των προσαυξήσεων αυτών, η χρησιμοποίηση των εσόδων από την επιβολή τους και οι προβλεπόμενες σε περίπτωση μη καταβολής τους κυρώσεις και διαδικασίες εισπράξεως, οι εν λόγω προσαυξήσεις συνιστούν φόρους.
- 33 Ο χαρακτηρισμός αυτός είναι άλλωστε σύμφωνος με τον χαρακτηρισμό στον οποίο προέβη το Δικαστήριο με την απόφαση της 21ης Μαΐου 1980, 73/79, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 137, σκέψη 22), σε σχέση με μια προσαύξηση της τιμής της ζάχαρης, η οποία είχε επίσης επιβληθεί από την CIP και καταβαλλόταν σε ένα ταμείο αποζημιώσεων, το οποίο την αναδιένεμε μεταξύ των ιταλικών επιχειρήσεων της βιομηχανίας ζάχαρης.

- 34 Επομένως, οι επίμαχες στην κύρια δίκη προσauξήσεις, μολονότι τιμολογούνται και εισπράττονται από την ENEL, emπίπτουν αποκλειστικά στην αρμοδιότητα του Ιταλικού Δημοσίου.
- 35 Η ENEL πρέπει να θεωρηθεί, εφόσον η παρέμβασή της περιορίζεται στην είσπραξη των προσauξήσεων αυτών για λογαριασμό του Δημοσίου, ως εισπράκτορας φόρων. Δεδομένου όμως ότι η ENEL, κατά την εκτέλεση του έργου αυτού, δεν ενεργεί ως επιχειρηματίας και δεν διαθέτει κανένα περιθώριο εκτιμήσεως, η παρέμβασή της δεν μπορεί να θεωρηθεί ως συμπεριφορά θίγουσα τον ανταγωνισμό, υπό την έννοια της νομολογίας που παρατέθηκε ανωτέρω στις σκέψεις 30 και 31 της παρούσας αποφάσεως.
- 36 Η ορθότητα της διαπιστώσεως αυτής δεν αναιρείται από το επιχείρημα ότι η επιβολή προσauξήσεων όπως οι επίμαχες στην κύρια δίκη περιάγει τους βαρυνόμενους επιχειρηματίες σε μειονεκτική θέση, από άποψη ανταγωνισμού, έναντι των επιχειρηματιών που είναι εγκατεστημένοι στα άλλα κράτη μέλη στα οποία δεν επιβάλλονται τέτοιες προσauξήσεις. Συγκεκριμένα, τα άρθρα 81 ΕΚ και 82 ΕΚ δεν εφαρμόζονται παρά μόνο στις μορφές συμπεριφοράς επιχειρήσεων που θίγουν τον ανταγωνισμό και δεν αποσκοπούν στην εξάλειψη των διαφορών που υπάρχουν ενδεχομένως μεταξύ των φορολογικών καθεστώτων των διαφόρων κρατών μελών.
- 37 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα άρθρα 81 ΕΚ, 82 ΕΚ και 85 ΕΚ δεν απαγορεύουν την επιβολή προσauξήσεων όπως είναι οι επίμαχες στην κύρια δίκη.
- 38 Όσον αφορά, δεύτερον, το συμβατό των επίμαχων στην κύρια δίκη προσauξήσεων με την οδηγία 92/12, ενδείκνυται να υπενθυμιστεί ότι η εν λόγω οδηγία απαριθμεί στο άρθρο 3, παράγραφος 1, τα προϊόντα στα οποία εφαρμόζεται.

- 39 Από το γράμμα της διατάξεως αυτής όμως, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 της οδηγίας 92/81 και το άρθρο 2 της οδηγίας 92/82, προκύπτει σαφώς ότι το ηλεκτρικό ρεύμα δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 92/12.
- 40 Υπό τις συνθήκες αυτές, χωρίς να χρειάζεται να εξεταστεί αν, όπως υποστήριξε η Altair, η οδηγία 92/12 εμπεριέχει την αρχή ότι οι πρώτες ύλες δεν επιτρέπεται να φορολογούνται, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η εν λόγω οδηγία δεν απαγορεύει την επιβολή προσαυξήσεων όπως είναι οι επίμαχες στην κύρια δίκη.
- 41 Όσον αφορά, τρίτον, την ερμηνεία της συστάσεως 81/924, υπενθυμίζεται κατ' αρχάς ότι από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, έστω και αν οι συστάσεις δεν αποσκοπούν στην παραγωγή δεσμευτικών αποτελεσμάτων και δεν μπορούν να δημιουργούν δικαιώματα των οποίων να είναι δυνατή η επίκληση από ιδιώτες ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, τούτο δεν σημαίνει ότι στερούνται οποιουδήποτε έννομου αποτελέσματος. Συγκεκριμένα, τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν, κατά την επίλυση των διαφορών, να λαμβάνουν υπόψη τους τις συστάσεις, ιδίως όταν αυτές καθιστούν σαφή την ερμηνεία εθνικών διατάξεων που έχουν θεσπιστεί με σκοπό την εφαρμογή των εν λόγω συστάσεων ή ακόμα όταν οι συστάσεις έχουν ως αντικείμενο τη συμπλήρωση κοινοτικών διατάξεων δεσμευτικού χαρακτήρα (βλ. απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 1989, C-322/88, Grimaldi, Συλλογή 1989, σ. 4407, σκέψεις 7, 16 και 18).
- 42 Στη συνέχεια επισημαίνεται ότι η σύσταση 81/924 εφαρμόζεται, όπως προκύπτει από τον τίτλο της και από τις αρχές που διακηρύσσει, μόνο στη διάρθρωση της τιμολογήσεως της ηλεκτρικής ενέργειας. Συγκεκριμένα, σκοπός της είναι η ενοποίηση των αρχών στις οποίες στηρίζεται η τιμολογιακή διάρθρωση στα διάφορα κράτη μέλη και η βελτίωση της διαφάνειας και της δημοσιότητας των τιμών του ηλεκτρικού ρεύματος. Η σύσταση αυτή παρέχει βέβαια ορισμένες ενδείξεις ως προς τα διάφορα

στοιχεία του κόστους που πρέπει να καλύπτουν οι τιμές, αλλά δεν παρέχει αντίθετα καμία ένδειξη ότι θα μπορούσε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι εφαρμόζεται στην περίπτωση επιβολής φόρου επί της καταναλώσεως ηλεκτρικής ενέργειας.

- 43 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η σύσταση 81/924 δεν μπορεί να απαγορεύει στα κράτη μέλη να επιβάλλουν προσαυξήσεις σαν τις επίμαχες στην κύρια δίκη.
- 44 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 81 ΕΚ, 82 ΕΚ και 85 ΕΚ και η οδηγία 92/12 πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι δεν απαγορεύουν τη θέσπιση ή διατήρηση σε ισχύ εθνικής ρυθμίσεως που προβλέπει την επιβολή προσαυξήσεων στην τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος, όπως είναι οι επίμαχες στην κύρια δίκη προσαυξήσεις, όταν το ηλεκτρικό ρεύμα χρησιμοποιείται σε ηλεκτροχημική διαδικασία παραγωγής, και ότι η σύσταση 81/924 δεν μπορεί να απαγορεύει στα κράτη μέλη να επιβάλλουν τέτοιες προσαυξήσεις.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 45 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ιταλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπιπτόντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με διάταξη της 23ης Ιανουαρίου 2001 το Corte d'appello di Firenze, αποφαινεται:

Τα άρθρα 81 ΕΚ, 82 ΕΚ και 85 ΕΚ και η οδηγία 92/12/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Φεβρουαρίου 1992, σχετικά με το γενικό καθεστώς, την κατοχή, την κυκλοφορία και τους ελέγχους των προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης, όπως έχει τροποποιηθεί με την οδηγία 96/99/ΕΚ του Συμβουλίου, της 30ής Δεκεμβρίου 1996, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι δεν απαγορεύουν τη θέσπιση ή διατήρηση σε ισχύ εθνικής ρυθμίσεως που προβλέπει την επιβολή προσαυξήσεων στην τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος, όπως είναι οι επίμαχες στην κύρια δίκη προσαυξήσεις, όταν το ηλεκτρικό ρεύμα χρησιμοποιείται σε ηλεκτροχημική διαδικασία παραγωγής, και ότι η σύσταση 81/924/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Οκτωβρίου 1981, για την τιμολογιακή διάρθρωση στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας στην Κοινότητα, δεν μπορεί να απαγορεύει στα κράτη μέλη να επιβάλλουν τέτοιες προσαυξήσεις.

Puissochet

Schintgen

Σκουρής

Macken

Cunha Rodrigues

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 11 Σεπτεμβρίου 2003.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

R. Grass

J.-P. Puissochet